

Kirje

22.6.2026

VN/33836/2025

VN/33836/2025-OKM-47

Jakelussa mainittu

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain ja harmaan ta-
louden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä ja lausuu seu-
raavaa.

Valvontalain 1 §:ään ehdotetut muutokset ja sen vaikutukset (Kunnan hyte-järjestämistehtävän val-
vonta).

Opetus- ja kulttuuriministeriö on lausunnossaan (VN/27681/2025) sosiaali- ja terveydenhuollon val-
vonnasta annetun lain kehittämistarpeiden arviomuistiosta 13.4.2026 kannattanut tulkintaa siitä, ettei
omavalvonta voi koskea sellaisenaan kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Valvontalain 1
§:ään ehdotetun muutoksen osalta opetus- ja kulttuuriministeriö korostaa, että mikäli viranomaisval-
vonta koskisi kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, olisi kunnan eri toimialojen erityislain-
säädäntö alisteinen sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännölle. Opetus- ja kulttuuriministeriö ei
kannata viranomaisvalvonnan laajentamista hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kunnassa.

Valvontalain 9 §:ään ja 24 §:n 1 momenttiin ehdotetut muutokset ja niiden vaikutukset (Palveluntuot-
tajan henkilöstön kielitaidosta huolehtiminen)

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää perusteltuna sitä, että momenttia muutettaisiin siten, että ammat-
tihenkilöstön sijaan siinä viitattaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöön.

Kuten hallituksen esityksessä selviää, työntajan velvollisuudesta varmistua kielitaidosta ja huolehtia
kielitaidon kehittämisestä esimerkiksi järjestämällä kielikoulutusta, on jo säädetty muualla lainsää-
dännössä. Esityksen mukaan sääntelyllä selkeytettäisiin ja korostettaisiin työntajana toimivan pal-
veluntuottajan vastuuta siitä, että sen toiminta täyttää sille muualla lainsäädännössä asetetut kielelli-
set vaatimukset sekä vaatimukset asiakkaan ja potilaan tiedonsaantioikeudesta ja asiakkaan ja poti-
laan äidinkielen huomioon ottamisesta. Opetus- ja kulttuuriministeriön yhtyy arvoon siitä, että työn-
antaja vastuun korostamiselle ja selkeyttämiselle on tarvetta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön käsityksen mukaan kaikki työnantajat eivät huolehdi riittävästi henki-
löstönsä kielitaidon kehittymisen tukemisesta ja erityisesti kielikoulutuksen järjestämisestä. Tämä on
tullut esiin erityisesti kansainvälisen rekrytointin hankkeissa, joissa osana rekrytointia järjestettävä
kielikoulutus on toisinaan riittämätöntä, jotta työntekijä saavuttaisi kielitaitotason B1/YK13, jota tällä

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.okm@gov.fi

hetkellä pidetään vähimmäisvaatimuksena esimerkiksi sairaanhoitajan työhön. Osana rekrytointiprosessia järjestetään yleensä lähtömaakoulutus, jossa kielitaito kehittyy noin A1-A2 tasolle. Erityisesti kansainvälisessä rekrytinnissa rekrytoitavaa henkilöstöä (erityisesti sairaanhoitajakoulutuksen saaneita) on ohjattu lähihoitajakoulutukseen, jotta he saavuttaisivat työssä vaadittavan kielitaidon. Lähihoitajakoulutusta ei kuitenkaan ole tarkoitettu kielikoulutukseksi, vaan työnantaja tulisi vastata kielikoulutuksesta ja muusta kielen oppimisen tuesta kielitaitolain mukaisesti myös lähtömaakoulutuksen jälkeen siten, että rekrytoidut täyttävät työn edellyttämät kielitaitovaatimukset.

Koska kielitaitovaatimukset ja käytettävä ammattikieli vaihtelevat tehtävän mukaisesti myös saman ammattinimikkeen sisällä, on perusteltua, että työnantaja varmistaa kielitaidon ja tukee sen kehittymistä läpi työuran.

Kielitaidon kehittyminen edellyttää kielitaidon harjoittamista autenttisissa kielen oppimisen ympäristöissä. Hallituksen esityksessä on kuvattu heikosta kielitaidosta syntyvää kuormitusta työyhteisölle. Käytännössä sosiaali- ja terveysalalla tarvittavaa kehittyntä kielitaitoa voi kuitenkin oppia ennen kaikkea työpaikalla ja työyhteisön tarjoamalla tuella on kehittymisen kannalta suuri merkitys. Tämä haastaa arvioimaan huolellisesti, millainen kielitaitovaatimus on perusteltu, jotta vieraskieliset pääsevät oppimaan asiakas- ja potilasturvallisuuden edellyttämän kielitaidon, kielitaidon lähtötaitotaso on riittävä kielen kehittymiseen työssä ja sitä, millaista kielitaitotasoa asiakas- ja potilasturvallisuus edellyttää sekä yksilön että koko työyhteisön tasolla. Työnantajan tulisi kielitaidon riittävyyttä arvioidessaan voitava ottaa huomioon myös se, millaista tukea työntekijä saa kotimaisten kielten käyttämiseen työpaikallaan, miten hänen kielitaitonsa kehittymistä tuetaan ja millainen hänen tehtäväkuvasa ja vastuunsa on. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää näin ollen hyvin perusteltuna sitä, että pykälän perusteluissa on viitattu siihen, että kielitaidon riittävyyttä tulisi arvioida myös suhteessa henkilön työtehtäviin ja että palveluntuottajan tulisi varmistua, että sillä on kielitaitoista henkilöstöä juuri niissä tehtävissä, joissa kielitaitoa todellisuudessa tarvitaan.

Kansainvälisen rekrytinnin taustalla on keskeiseltä osaltaan pula sosiaali- ja terveysalan henkilöstöstä. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, kielitaidosta huolehtiminen ja puutteellinen kielitaito tuottavat kustannuksia sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmälle. Hallituksen esityksessä todetaan, että puutteelliseen kielitaitoon liittyviä ongelmia on esiintynyt erityisesti vanhusten palvelusyksiköissä. Näiden yksiköiden toiminnalle keskeisiä ryhmiä ovat lähihoitajat ja hoiva-avustajat. Sosiaali- ja terveysalan asiakas- ja potilasturvallisuuteen kytkeytyvät kielitaitovaatimukset korostavat tarvetta huolehtia kotimaisilla kielillä toteutettavien sosiaali- ja terveysalan koulutusmäärien riittävyydestä. Tavoitteen saavuttamiseksi on tärkeää, että hallinnon alat jatkavat yhteistyötään koulutusmäärien lisäämiseksi ja purkavat koulutusmäärien lisäämisen esteitä. Koulutusmäärien lisäämistä on hidas- tanut mm. harjoittelupaikkojen (erityisesti korkeakoulutus) ja oppisopimuskoulutuspaikkojen (erityisesti lähihoitajakoulutus) puute. Näiden ongelmien ratkaisu vaatii edelleen huomioita sosiaali- ja terveysministeriöltä ja opetus- ja kulttuuriministeriöiltä. Sosiaali- ja terveysalan organisaatioiden tulisi sitoutua nykyistä vahvemmin ja johdetummin harjoittelu- ja oppisopimuspaiikkojen tarjoamiseen kotimaisen sosiaali- ja terveysalan koulutuksen järjestämiseksi, jotta riippuvuutta kansainvälisestä rekrytinnista voidaan vähentää.

Vaikka tavoitteena on sosiaali- ja terveysalan työvoimatarpeeseen vastaaminen kotimaisella koulutuksella, on silti huomioitava, että nuorisoikäluokkien pieneneminen, kasvava työvoimatarve ja kansainvälinen liikkuvuus ja yhteiskunnan moninaistuminen johtavat siihen, ettei työvoimatarvetta pysytä jatkossakaan kattamaan kokonaan kotimaisilla kielillä tapahtuvalla koulutuksella. Myös kotimaisilla kielellä tai toiminnallisesti kaksikielisessä toteutettavassa koulutuksessa on opiskelijoita, joiden suomen tai ruotsin kielen taito on vasta kehittyvä. Kielikoulutuksen ja työssä tapahtuvan kielen oppimisen tukemisen kehittäminen ja vakiinnuttaminen on jatkossakin tärkeää. Lisäksi on huomioitava, etteivät kaikki vieraskieliset sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset ole tulleet Suomeen kansainvälisen rekrytinnin kautta. Näin ollen riittävän kielitaidon kehittymisen näkökulmasta myös kotoutumiskoulutuksella ja nuorten oppivelvollisuusikäisten osalta perusopetuksella ja toisen asteen koulutuksella on suuri merkitys. Opetus- ja kulttuuriministeriön käsityksen mukaan kotoutumiskoulutus ei välttämättä tuota riittävää kielitaitoa sosiaali- ja terveysalan koulutukseen hakeutumiseksi. Myös myöhään Suomeen tulleilla nuorilla (esim. 9-luokalle) voi olla vaikeuksia saavuttaa ylemmän tason kielitaito oppivelvollisuuden aikana. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä, että työnantajan velvoitteiden ohella ryhdytään toimiin sen varmistamiseksi, että sosiaali- ja terveysalan ammattilaisilla ja näihin tehtäviin pyrkivillä on riittävät koulutusmahdollisuudet kielitaidon saavuttamiseksi. Lääkärien, hammaslääkärien ja sairaanhoitajien osalta kielikoulutus on jatkossakin tarkoituksenmukaista integroida niin kutsutun pätevöittäväan koulutukseen. Lääkärien, hammaslääkärien ja sairaanhoitajien niin kutsutun pätevöittäväan koulutuksen rahoituksen vakiinnuttaminen tukisi merkittävältä osalta myös sosiaali- ja terveysalalla tarvittavan kielitaidon saavuttamista.

Muut kommentit esitysluonnoksesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö huomauttaa, että lähihoitajakoulutuksen kuvauksessa on joitakin epätarkkuuksia. Esityksessä on todettu, että sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa, lähihoitajaa vastaavaa koulutusta ei ole käytännössä muissa maissa ja siksi suurin osa lähihoitajista on suorittanut koulutuksen Suomessa joko suomen tai ruotsin kielellä eikä kielitaitoa näissä tapauksissa tarkisteta. Hoiva-avustajat suorittavat osan lähihoitajan koulutuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että osalla ammatillisen koulutuksen järjestäjistä on oikeus järjestää sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa myös tutkintokielellä englanti, jonka tarvetta on perusteltu työelämän osaamistarpeilla. Tutkintokielellä englanti tutkinnon suorittaneilla tulisi olla riittävä suomen ja/tai ruotsin kielen taito, voidakseen osoittaa osana ammattitaitovaatimuksia tutkinnon perusteissa edellytetyn kotimaisten kielten osaamisen.

Käytännössä opiskelijoiden kielitaidon taso vaihtelee paljon lähtötilanteen mukaisesti ja kielitaidon kehittämisessä on yksilöllisiä eroja. On hyvä huomioida, että kv-rekrytoitujen lisäksi tilastojen mukaan sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneissa Suomen kansalaisia on 12 %, joiden äidinkieli on muu kuin suomi/ruotsi. Näin ollen opiskelijoiden kielitaito voi vaihdella kansalaisuudesta ja rekisteröidystä äidinkielestä riippumatta. Kielitaidon kehittämisen tarvetta voi esiintyä eri opiskelijaryhmissä.

Ammatilliseen koulutukseen opiskelijaksi voidaan ottaa hakija, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän, tai jolla koulutuksen järjestäjä muutoin katsoo olevan riittävät edellytykset tavoitteena olevan osaamisen hankkimiseen tai tutkinnon suorittamiseen. Riittävät edellytykset koskevat myös kielitaidon riittävyyttä. Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijavalinnoista.

Koulutukseen hakeutumisen vaiheessa voi olla vaikea arvioida opiskelijan kielenkehitystä tilanteessa, jossa kielitaito on vielä puutteellinen. Arviolta noin puolet ammatillisen koulutuksen järjestäjistä järjestää pääsy- ja soveltuvuuskokeen, jonka osana voidaan arvioida tarvittaessa myös kielitaitoa esim. haastattelussa. Keskeistä on kuitenkin koulutuksen aikana järjestetyt erilaiset kielitaidon vahvistamista tukevat keinot, kuten S2-kielen opetus, kielitietoinen opetus ja työpaikalla järjestettävä koulutus jne. Valmistelussa tulisi huomioida, tulisiko myös Suomessa tutkintokielellä englanti tutkinnon suorittaneiden kielitaito varmistaa LVV:n toimesta ennen rekisteröintiä vastaavalla tavalla kuin niiden, jotka ovat suorittaneet tutkinnon ulkomailla tai tutkintovienttiä koskevan poikkeaman mukaisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tuo esiin esityksen teemaan liittyvää muuta valmistelua:

Työ- ja elinkeinoministeriössä on valmisteltu hallituksen esitys ns. tutkija- ja opiskelijalain muuttamisesta kolmannen maan kansalaisia opiskelijoita ja opiskelijoiden perheenjäseniä koskevasti. Esitys on valmisteltu työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupien sääntelytason haavoittuvuuksia koskevan loppuraportin pohjalta hallituksen tekemien linjausten perusteella. Esitykseen sisältyy ehdotus, jonka mukaisesti opiskelijan oleskeluluvan myöntämisen edellytykseksi säädettäisiin opinnoissa vaadittava riittävä kielitaito ja sen osoittaminen. Tämä voi osaltaan vaikuttaa koulutusperäisen maahanmuuton kautta tulevien opiskelijoiden kielitaitoon.

Esitys on lausunnolla 29.6.2026 saakka ja saatavana osoitteessa <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=4e9e24e4-2c60-47d0-bcad-01053f1c4d18>

Opetus- ja kulttuuriministeriön ammatillisen koulutuksen strategiarahoituksella on kehitetty vieraskielisen koulutuksen ja kielitietoisen koulutuksen ja ohjauksen kehittämistä 71 ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkostossa. Strategiarahoitus on myönnetty kahteen hankkeeseen vuosille 2023–2027. Hankkeessa on tuotettu materiaalia myös sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon vieraskielisten opiskelijoiden suomen ja ruotsin kielen vahvistamiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisusarjassa on julkaistu 5.2.2026 raportti Aikuisia maahanmuuttajia koskevat kielitaitovaatimukset ja kielitaidon testaaminen. Raportti on saatavana osoitteessa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-415-005-7>

Kielitaidon määrittämistä sekä kielitaidon ja EU/ETA-alueen ulkopuolella hankitun koulutuksen täydentämistä terveysalalla on käsitelty aiemmin opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön yhteistyönä. Työryhmäraportti on saatavana osoitteessa:

https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/e0004b5d-6f7f-4b24-a085-e9ba798365cf/c42ceb37-9b5d-48c6-b195-a6ceb1e02e14/JULKAISU_20150116111211.pdf

Sosiaali- ja terveysalalla tarvittavan saamen kielen taidon osalta opetus- ja kulttuuriministeriö tuo esiin, että se on rahoittanut kahta kielitaidon kehittämisen hanketta. SaamSote – Kulttuurisensitiivisen koulutuksen yhteiskehittäminen saamelaisten sosiaali- ja terveyspalveluille -hankkeen toteutti Lapin ammattikorkeakoulun yhdessä Oulun ammattikorkeakoulun ja Diakonia ammattikorkeakoulun kanssa. Hanke päättyi 31.12.2025. Hankkeessa suunniteltiin, pilotoitiin ja tuotettiin monimuotoisissa oppimisympäristöissä toteutettavia koulutuskokonaisuuksia yhdessä saamelaisia kulttuureja ja yhteisöjen erityispiirteitä tuntevien asiantuntijoiden ja sidosryhmien kanssa. Hankkeen tuottamat opintojaksot integroivat saamelaiskulttuurin tuntemusta sote-alojen erityisosaamisen kehittämiseen ja koulutukseen. Hankkeen yhteydessä kiinnitettiin huomiota myös sanaston ja terminologian kysymyksiin. Lisätietoa hankkeen sivuilta: <https://blogi.eoppimispalvelut.fi/saamsote/>.

SOMÁ-hanke - Saamen kieli- ja kulttuurikoulutus sosiaali- ja terveysalalle -hankkeen toteutti Oulun yliopiston yhdessä Lapin yliopiston kanssa. Hankkeen saaman rahoituksen käyttöaika päättyy 30.6.2026. Hankkeessa kehitetään sosiaali- ja terveysalalle suunnattuja pohjoissaamen, inarin- ja koltansaamen sekä saamelaisen kulttuurin yliopisto-opintoja. Hankkeessa luodaan sosiaali- ja terveysalan saamenkielistä terminologiaa sekä rakennetaan yhteistyöverkostoja alan koulutuksen tarjoajien välille. Oulun yliopisto vastaa hankkeessa saamen kielten opetuskokonaisuudesta ja Lapin yliopisto sosiaali- ja terveysalalle kehitettävistä saamelainen kulttuuri ja yhteiskunta sosiaali- ja terveysalan työssä -opinnoista. Lisätietoa hankkeen sivuilta: <https://www.oulu.fi/fi/projektit/soma-hanke-sote-alan-saamen-kielen-ja-kulttuurin-koulutukset>.

Kansliapäällikkö

Heidi Backman

Neuvotteleva virkamies

Merja Niemi

Jakelu

STM Sosiaali- ja terveysministeriö

VN/33836/2025-OKM-47

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: